

РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА (НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК)

на д-р Боряна Стоянова Костова-Стамболийска

кандидат

за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по:

професионално направление: 1.3 Педагогика на обучението по ... (английски език за специални цели), обявен в ДВ., бр. 79 от 26.09.2025 г.

I. Хабилитационен труд – монография /показател В/

1. Костова-Стамболийска, Б. (2025). *Дискурсният подход в обучението по чужд език за специални цели*. Варна: ВСУ „Черноризец Храбър“ Университетско издателство. 188 стр. ISBN 978-954-715-791-0

Монографията „Дискурсният подход в обучението по чужд език за специални цели“ изследва приложните аспекти на анализа на дискурса като методологическа основа за описание на езика на специалността и за конструиране на университетски курсове по чужд език, ориентирани към професионална комуникация. Дискурсният подход е разгледан едновременно като теоретична рамка и като инструментариум за създаване на учебно съдържание, базирано на автентични текстове и реални комуникативни практики. Представени са авторски модели и материали, които показват как анализът на дискурса може да бъде трансформиран в ефективни методически решения.

Основната цел на изследването е да обоснове и моделира прилагането на дискурсният подход в обучението по чужд език за специални цели (СЧЕО), като изведе модел за създаване на учебни материали, насочени към подобряване на дискурсната компетентност на обучаемите. Изследването е структурирано в четири взаимосвързани глави, които проследяват теоретичните основи, контекстуалните параметри, методическите приложения и практическата реализация на дискурсният подход в обучението по чужд език за специални цели.

Първата глава очертава теоретичните основания на дискурсният подход в чуждоезиковото обучение, дефинирайки понятията *дискурс* и *анализ на дискурс* през езиковедска, социална и лингводидактическа перспектива. Разглеждат се основни направления в съвременния анализ на дискурса – прагматика, системно-функционална лингвистика, жанров и критически анализ на дискурса, които подчертават ролята на контекста, жанровите конвенции и социалната практика за формиране на комуникативна и дискурсна компетентност. Показано е как чрез интегриране на форма, функция и употреба дискурсният подход е основа за подбор на учебно съдържание, проектиране на учебни задачи и развитие на умения за интерпретиране и създаване на значения.

Във втора глава се прави преглед на характеристиките и развитието на обучението по чужд език за специални цели, позиционирайки го като интердисциплинарна област, свързваща лингвистиката, методиката и социалните науки. Проследени са основните му

принципи – анализ на потребностите, описание на специализирания дискурс и разработването на учебни материали. Представено е библиометрично изследване на развитието на обучението по чужд език за специални цели в България (1974–2024), което разкрива постепенното му институционализиране и нарастващия интерес към жанровия подход и анализа на дискурса. Обобщени са характеристиките на специализирания дискурс и се аргументира необходимостта от интегриране на жанровия и дискурсия анализ в обучението по чужд език за специални и академични цели.

Третата глава разглежда как дискурсият подход подпомага изграждането на толерантност, ценностни нагласи и межкултурна чувствителност, които са ключови компоненти на професионалната и академичната комуникация. Поставя се акцент върху ролята на автентичността като условие за интерпретиране на сложни дискурси, както и върху прагматичните механизми, които структурират социалните отношения в академичен и професионален контекст. Изведена е спецификата на академичния дискурс и са показани начини, по които обучаемите развиват аргументативни умения и критическа грамотност. Гражданското образование е представено като пример за прилагане на дискурсия подход в социално значим контекст.

В четвърта глава се представя моделът на дискурсно ориентирано обучение, разработен от автора, и неговото прилагане в различни академични и професионални области – политически науки, международни отношения, правни науки и академична комуникация. Моделът интегрира жанров и прагматичен анализ наред с критически анализ на дискурса и е структуриран около последователни фази на работа с автентични текстове и учебни задачи. Демонстрирано е, че дискурсият подход може да бъде устойчиво адаптиран към различни специализирани области. На тази основа се предлага практическа рамка за дизайн на съдържание за развиване на дискурсна и жанрова осъзнатост, аргументативни и прагматични умения, необходими за ефективно участие в академична и професионална комуникация.

Разработените учебни материали очертават модел на обучение по английски език за специални цели, съобразен със спецификата на различни професионални направления, но обединен от обща методологическа основа, разглеждаща езика като социална и културна практика. Така дискурсият подход се утвърждава като интегративна и продуктивна рамка за чуждоезиковото обучение за специални цели, която съчетава теоретичния анализ на езика с неговите реални социални функции и професионални употреби. Изследването показва, че обучението по чужд език за специални цели се развива като интердисциплинарна област, изградена върху анализ на потребностите и описание на специализирания дискурс, и че дискурсият подход предлага подходящи инструменти за свързване на езиковото описание с методическите решения. Чрез систематичното прилагане на жанрови, прагматични и критически методи обучаемите развиват комплексна дискурсна компетентност, допълнена от межкултурни и ценностни измерения, които са съществени за функционирането им в професионални общности. Предложеният модел на обучение демонстрира приложимостта на дискурсия подход в различни академични и професионални области, като показва, че чуждоезиковото обучение за специални цели не се изчерпва с усвояване на терминология, а се превръща в инструмент за академично, професионално и личностно развитие. Така монографията аргументира необходимостта от устойчиво интегриране на дискурсия анализ в университетските курсове и очертава

перспективи за бъдещи изследвания и иновации в областта на специализираната чуждоезикова подготовка.

Основните резултати с приносен характер от монографичното изследване са:

1. Дискурсният подход е изследван като цялостна и интегративна рамка за СЧЕО, съчетаваща структурни, функционални и социо-културни аспекти на езика.
2. За пръв път е направен задълбочен опит за исторически преглед на развитието на СЧЕО на базата на изследвания в списание „Чуждоезиково обучение“.
3. Разработено е целенасоченото обучение чрез дискурсни и прагматични категории, което създава условия за подобряване на способността за разбиране и интерпретиране на специализирани текстове в сравнение с традиционните подходи.
4. Разработен е модел на методическа система за СЧЕО на базата на дискурсният подход.
5. Авторският модел е приложим и ефективен в различни професионални направления, като рамка за създаване на учебни материали за подобряване на дискурсната компетентност на обучаемите.

II. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ или за присъждане на научна степен „доктор на науките“ /показател Г5/

2. Костова-Стамболийска, Б. (2024). *Легитимация и предизборни речи: дискурсивни и прагматични аспекти*. Варна: ВСУ „Черноризец Храбър“ Университетско издателство. 252 стр. ISBN 978-954-715-767-5

Монографията „Легитимация и предизборни речи. Дискурсивни и прагматични аспекти“ разглежда употребата на езика при трансформиране на политическата воля в социално действие. Във фокуса на изследването попадат вербалните стратегии, които се прилагат в процеса на политическа легитимация в американското общество. Чрез диахронен подход при анализа на предизборни речи се търсят основните предпоставки на легитимиращата сила – от социалнополитическия, културния и епистемичния контекст до текстообразуващите ограничения на дискурсивната практика. Проследяват се тенденциите за използване на епистемична модалност, интертекстуалност и политически мит за целите на убеждаването в публичния политически дискурс. Изследването се състои от увод, шест глави и заключение, които представят различни аспекти от направения анализ.

В Глава 1 се въвеждат и разглеждат основни понятия, като дискурс и контекст, търси се пресечната точка между езика и политиката, установяват се основните езикови функции на политическия дискурс – репрезентация, оценка, манипулативно въздействие и убеждаване.

В Глава 2 се разглеждат жанровите характеристики на предизборната реч на фона на жанровото многообразие на политическия дискурс. Идентифицират се тенденциите в продукцията и рецепцията на политическите речи, които се отнасят до медиализацията, профанизацията и автентичността на политическия дискурс. Открояват се съвременни подходи и методи, които са подходящи за изследване на предизборни речи.

В Глава 3 се въвеждат и представят още две основни понятия в изследването, свързани с политическия дискурс – стратегия и легитимация. И двете понятия се извеждат от езиковедските теории и от социалната теория, по-специално от разбирането на Бурдийо за стратегиите и на Хабермас за етиката дискурса и легитимацията. Основен акцент се поставя върху особеностите на вербалните стратегии и езиковите проявления на легитимацията.

Глава 4 очертава епистемичната легитимация като стратегия. Въз основа на анализа на ексцерпираните примери се показва, че легитимиращата сила се намира в личността на говорещия и в неговата способност да „жонглира“ с епистемична модалност и евиденциалност, условно и повелително наклонение, лексикални средства и персонален дейксис.

Глава 5 отразява анализа и направеното изследване върху интертекстуалността като вербална стратегия за легитимация. Интертекстуалността се разбира като хетероглосия, като различни гласове, които диалогично са вплетени в предизборната реч. В диахронен план се установява, че интертекстуалността има различни проявления, а основната ѝ функция в съвременността е конструиране на аргументите за оправдаване на собствената позиция и отхвърляне на противоположни гледни точки.

Глава 6 представя политическия мит като наративна стратегия за легитимация в американската политическа култура. Разкриват се етимологията, формите и функционирането на десет политически мита. Анализът демонстрира, че политическият мит е част от макроаргументативната структура на речите от корпуса и конструира емоции и консенсус, т.е. създава прагматичните характеристики на текста.

Направените изводи и обобщения за вербалните стратегии за легитимация са представени наред с тенденциите в прилагането им. Така напълно се разкрива същността на легитимацията, езиковите ѝ проявления и методите за анализирането ѝ.

III. Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация /показател Г6/

3. Шамонина, Г., Костова, Б. (2025). Правните ценности като културно-значими ориентири в обучението по чужд език на студенти-юристи. *Чуждоезиково обучение* 52(4), 502–513. ISSN: 0205–1834 (Print), 1314–8508 (Online), Ref. Web of Science.

Изследването предлага дидактически модел за развиване на межкултурна комуникативна компетентност и правни ценности в университетски курс по специализиран чужд език за юристи. Моделът отговаря на необходимостта езиковото обучение да надхвърли чисто лингвистичните умения и да насърчи интеркултурна осъзнатост, критическо мислене и гражданска отговорност. Ключов елемент в модела е използването на културно-специфични наративи като мита за американската изключителност. Той се превръща в инструмент за анализ на връзките между културните кодове и юридическия дискурс. Представени са три методически подхода: дискурсивен (анализ на интертекстуалност в правно-политически текстове), етнографски (потапяне в институционални контексти) и проблемен (разглеждане на знакови съдебни дела). Целта е едновременно изграждане на езикова, социолингвистична и дискурсивна компетентност и формиране на ценности като справедливост и равенство. Моделът подготвя студентите не

само за професионална комуникация, но и за активно, отговорно участие в глобализирана правна и културна среда.

Приносните моменти на статията са следните:

Интегриране на правни ценности в обучението по чужд език за специални цели. Статията предлага концептуална рамка, която показва как правните ценности – справедливост, равенство, свобода, върховенство на закона – могат да функционират като културно обусловени ориентири в обучението на бъдещи юристи, надхвърляйки традиционната лингвистична и комуникативна перспектива.

Методически модел, базиран на дискурсен, етнографски и проблемен подход. Представя се оригинален модел, който комбинира три подхода за анализ и интерпретация на автентични текстове (политически речи, съдебни решения, институционални документи), осигурявайки многопластово разбиране на правни и културни явления.

Интердисциплинарно свързване на езиковото обучение с правната култура. Демонстрира се как езиковото обучение може да развива правно мислене, правна осъзнатост и способност за разчитане на културни кодове, които структурират юридическата комуникация. Това е принос към развитието на ЧЕО за юристи като интегративна академична област.

Разработване на учебни дейности с висока степен на автентичност и приложимост. Предложени са конкретни примери за задачи и материали, включително анализ на мита за американската изключителност, интертекстуалност в политическия и юридическия дискурс, както и работа с ключови съдебни решения – принос с практико-приложна стойност.

Емпирично аргументиране на значението на ценностната и межкултурната компетентност в обучението на студенти по право. Статията показва, че изучаването на чужд език чрез правни и културни наративи подобрява критическото мислене, аргументацията и способността за интерпретация на правни концепции в международен контекст.

Разширяване на разбирането за ролята на чуждоезиковото обучение в професионалната подготовка на юристи. Изследването обосновава, че обучението по чужд език може да изпълнява и формиращи функции – изграждане на ценностни ориентири, културна чувствителност и етична позиция, което е принос към теорията и практиката на езиковото обучение за специални цели.

4. Kostova, B. (2023). Translating linguistic theories into practical solutions for ESP materials design: from discourse analysis to teaching political discourse. *Чуждоезиково обучение* 50(6), 616–628. ISSN: 0205–1834 (Print), 1314–8508 (Online), Ref. Web of Science.

Статията разглежда взаимодействието между съвременните лингвистични теории и практиките в чуждоезиковото обучение, като поставя акцент върху начина, по който лингвистичните парадигми – структурна, функционална и постструктуралистка – оформят методите на преподаване и концепциите за езикова компетентност. Проследява се еволюцията на понятието „дискурсна компетентност“ и неговото утвърждаване като

централен компонент на комуникативната компетентност, която стои в основата на съвременното чуждоезиково обучение.

На основата на критически преглед на модели като тези на Canale & Swain, Bachman и Celce-Murcia & Olshtain, статията доказва, че дискурсната компетентност е съществено условие за успешната комуникация, тъй като интегрира граматични, социолингвистични, стратегически и прагматични знания. Дискурсният подход изисква методически промени, свързани с използването на автентични текстове, развитие на аналитично и критическо мислене и ориентиране към реални комуникативни практики.

В практическата част статията представя модел на учебен материал за обучение по английски език за специални цели, предназначен за студенти по Международни отношения и Политология. Материалът е изграден върху анализ на политически дискурс и чрез критически анализ на дискурса, като включва задачи, ориентирани към разбиране на политическите жанрове, реторичните стратегии и социалните функции на езика. Чрез примери от автентични политически речи се демонстрира как обучаемите могат да развиват умения за интерпретиране на идеологически послания, оценъчен език, аргументативни структури и реторични техники.

Основният извод на изследването е, че пресечната точка между лингвистичните теории и чуждоезиковото обучение е от съществено значение за модернизацията на обучението по чужд език за специални цели. Интегрирането на анализа на дискурса в създаването на учебни материали засилва автентичността на учебния процес не само чрез работа с реален език, но и чрез включване на аналитични и критически дейности, характерни за академичната среда. Така се разширяват възможностите за развитие на дискурсна компетентност, интеркултурна осъзнатост и професионални умения, необходими за ефективно функциониране в политическата и академичната комуникация.

5. Kostova, B. & Shamonina, G. (2014). Unlocking potential: tools for supporting academic communication. *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes* 2(2), 263–273. ISSN 2334-9212, Ref. Scopus.

Статията анализира нарастващите предизвикателства пред университетските преподаватели, които участват в международни академични формати и представят научните си резултати на чужд език. На основата на жанровия подход и изследванията на вербалната и невербалната комуникация се аргументира необходимостта от целенасочена подкрепа за усъвършенстване на академичните презентационни умения. Проследени са спецификите на устната академична презентация като жанр – нейната аргументативна цел, структурирането ѝ на отделни етапи, ролята на невербалната комуникация, яснотата и повторемостта на ключови елементи, както и използването на характерни езикови средства, дискурсни маркери и визуални опори.

Като методически отговор на установените потребности статията представя монографията, посветена на академичната комуникация *Key to Success: The Language of Academic Communication*, разработена в три езикови версии (български, английски и руски език) и предлагаща модели, функционално групирани фрази и речеви формули за изнасянето на ефективни устни презентации. Изводите подчертават, че овладяването на

жанровата структура и реторичните механизми на академичната презентация намалява комуникативното напрежение, увеличава увереността на изследователите и улеснява включването им в международни академични общности. Основният принос на изследването е създаването на практически приложим инструмент за обучение, който подпомага университетските преподаватели в развиването на мултимодална академична грамотност и съобразяване с международните комуникативни стандарти. Статията показва, че подобни ресурси имат важна роля за „отключване“ на професионалния потенциал на обучаемите и за повишаване на качеството на академичната комуникация.

IV. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове /показател Г7/

6. Костова, Б. (2024). За сигурността и несигурността като характеристики на дискурса. *Стопанските трансформации в глобалния свят: Сборник доклади от международна научна конференция 7-8 юни 2024 г.* Варна: ВСУ "Черноризец Храбър", с. 128-136. ISBN 978-954-715-756-9

Статията изследва сигурността и несигурността като ключови характеристики на дискурса и като важни инструменти за стратегическо езиково поведение в политическата комуникация. На основата на анализа на дискурса и прагматиката се разглежда епистемичната модалност – средството, чрез което говорещият изразява степента на увереност или колебание по отношение на истинността на пропозицията. Показва се, че в политическите речи сигурността се използва за изграждане на авторитет, експертност и категоричност, докато несигурността често функционира като имплицитна аргументативна стратегия, която създава ефект на искреност, близост, емпатия и автентичност.

Анализът върху подбрани американски предизборни речи демонстрира богат набор от езикови средства за изразяване на сигурност и несигурност: модални глаголи, наречия, глаголи с модално значение, синтактични конструкции, евиденциалност, лексикален избор, реторични въпроси, хумор и неформалност. Изследването откроява специфични модели, при които стратегически изразената несигурност – чрез колебание, самоирония или признаване на недостатъци – се превръща в средство за изграждане на убедителност, солидарност и положителен образ на говорещия. Така несигурността придобива не отслабваща, а засилваща функция в аргументацията, като едновременно конструира емоции, поддържа идентичността на говорещия и засилва въздействието върху аудиторията.

В заключение статията обосновава, че ефективната комуникация зависи от уелото управление на сигурността и несигурността в дискурса. Сигурността внушава компетентност и надеждност, докато несигурността, използвана стратегически, може да увеличи въздействието на посланието и да създаде емоционална ангажираност. Така изследването допринася за разбирането на епистемичната модалност като мощен реторичен ресурс и представя важни наблюдения за дискурсните механизми, чрез които политиците убеждават и изграждат своя публичен образ.

7. Костова, Б. (2021). Политическата легитимация като дискурсивен процес. Годишник на ВСУ „Черноризец Храбър“ vol. 27. Варна: ВСУ „Черноризец Храбър“ Университетско издателство, с. 229–243. ISSN 1310-800 X

Политическата легитимация се разглежда като сложен дискурсивен процес, в рамките на който езикът функционира като основен инструмент за изграждане, поддържане и оспорване на властта. Изследването изяснява социално-политическите измерения на легитимацията и прави разграничение между легитимация, легитимност и легалност, като подчертава необходимостта политическата власт да бъде обоснована не само юридически, но и аргументативно и морално. Във фокуса на анализа е връзката между езиковия избор и когнитивния, социалния и историческия контекст, в който политическите послания се произвеждат и възприемат.

Чрез критически анализ на дискурса се идентифицират три основни вербални стратегии за легитимация, реализирани в предизборни президентски речи в САЩ: епистемична легитимация – изразяване на различни степени на увереност чрез модалност, евиденциалност, лексикален избор и дейктични форми; интертекстуалност – включване на външни гласове чрез цитати, алюзии, наративи и позоваване на опонента; политически мит – използване на универсални и културно-специфични наративни модели, чрез които се конструират ценностни рамки, морални аргументи и национална идентичност.

Анализът показва, че стратегиите за легитимация са обусловени от жанровите характеристики на предизборната реч, медиализацията на политическата комуникация и диахронните промени в обществените очаквания. Легитимацията се осъществява едновременно на лексикално, граматично, текстово и прагматично равнище и включва механизми като персонален дейксис, хумор, автобиографични наративи, идеологемии и когнитивни метафори. Важен принос на изследването е обосновката, че стратегиите за легитимация функционират като инструмент за конструиране на публичния образ на политиците и за формиране на социално доверие, а тяхната легитимираща сила е контекстуално, културно и диахронно обусловена.

Извежда се, че политическата легитимация не е фиксирана характеристика, а динамичен процес, в който езикът играе ключова роля за създаване на консенсус, убеждаване на аудиторията и поддържане на властта.

8. Kostova, B. (2017). Inequality and English as an academic *lingua franca*: perceptions and attitudes. *New Paradigms in English Studies: Language, Linguistics, Literature and Culture*. Sofia: „St. Kliment Ohridski” University Press, с. 52–64. ISBN 978-954-07-4371-4

Статията изследва възприеманото неравенство, произтичащо от доминиращата роля на английския език като *lingua franca* в условията на глобализация на висшето образование и научната комуникация. Очертават се теоретичните рамки, в които се дискутират статутът и функциите на английския език в съвременната академична среда чрез ключови метафори и се демонстрира как те отразяват напрежението между глобалната доминация на английския език и местните академични традиции. Показано е, че неравенството не произтича от вътрешно-езикови характеристики, а от социално-икономически, културни и институционални фактори, включително разликите в достъпа до ресурси за публикуване и

преподаване. Натискът да се публикува в престижни англезични издания води до усещане за неравнопоставеност, загуба на традиционни дискурсни практики и необходимост от адаптиране към англоцентрични реторични стандарти.

Включват се и емпирични данни от българския контекст, според които университетските преподаватели рядко се страхуват от загуба на идентичност, но изпитват затруднения, свързани с езикови, реторични и институционални бариери. Осъзната е нуждата от целенасочена подкрепа при преподаване и публикуване на английски език, както и ролята на институционалните политики за повишаване на академичната комуникативна компетентност. В статията се представят и добри практики, които подпомагат преминаването между различни академични дискурси чрез използване контрастивен реторичен анализ и жанров подход.

В заключение се подчертава, че използването на английски език като академична *lingua franca* поражда комплексни етични, културни и педагогически въпроси. Противопоставянето на тези предизвикателства включва разработване на учебни материали по английски език за академични цели, институционални стратегии за подкрепа и фокус върху прагматичната ефективност и комуникативност на изказването, а не върху точното прилагане на езиковата норма, утвърдена от носителите на английски език. Така статията аргументира необходимостта от балансиране между глобалното участие и съхраняването на местните академични традиции и дискурси.

9. Kostova, B. & Shamonina, G. (2016). Holding the Key to Successful Academic Communication. Synergy – vol. 12, No 1. с. 120–128. ISSN 1841-7191

Статията разглежда въздействието на интернационализацията на висшето образование и доминиращата роля на английския език върху академичната комуникация, като очертава формирането на нова ниша в езиковото образование – обучение по английски език за академични цели за университетски преподаватели. Това произтича от нарастващите изисквания да се преподава на английски език и публикува в международни издания, което води до значително комуникативно напрежение заради различните реторични норми на академичните култури.

Предлага се теоретична рамка, основана на разбирането за академичния дискурс като езиков код на научната комуникация и на жанровия подход като ефективен метод за неговото описание и преподаване. Изтъква се значението на лексикално-граматичните особености, жанровата структура, дискурсните маркери и мултимодалните аспекти на академичния дискурс. Обсъждат се прагматични аспекти на академичната комуникация, включително интерпретацията на имплицитни значения, стратегиите за участие в дискусия, управлението на въпроси и отношенията между участниците в комуникацията.

В заключение се подчертава, че успешната академична комуникация изисква не само овладяване на езикови структури, но и разбиране на социалните отношения, които те изграждат. Предлага се инструмент за развиване на академична грамотност, прагматична компетентност и увереност, които подпомагат преподавателите в адаптацията им към глобализиращата се академична среда.

10. Kostova, B. (2011). Web-based communication activities in the ESP classroom. *Юбилейна научна сесия с международно участие, Приложна лингвистика, чуждоезиково обучение и литература*. Варна: ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, с. 42–46. ISSN 1310-9278

Статията разглежда ролята на технологиите в чуждоезиковото обучение и по-специално възможностите на web-базираните комуникативни задачи за развиване на уменията за говорене в обучението по английски език за специални цели. Поставят се въпроси относно мястото на технологиите в образованието и аргументира, че тяхната ефективност зависи от методическата рамка, в която се интегрират, а не от самото им наличие в учебния процес. Подчертават се рисковете, свързани с „вакуум на теорията“, разсейването на вниманието и употребата на технологии само заради използването им, без определена цел, както и необходимостта тяхната роля да бъде ясно обоснована в съответствие с учебните цели.

На тази основа статията предлага три типа web-базирани задачи, които доказано подпомагат активното учене и развитието на говорните умения: виртуални турове, WebQuests и проектна технология. Виртуалната обиколка на централата на ООН, например, съчетава извличане на информация, устно обобщаване, сравнение и ролеви игри. WebQuests се използват за развиване на умения за търсене, анализ и синтез на информация, като включват журналистически задачи, изследване на институции (напр. Световната банка, МВФ, СТО) или теми като „посланици на добра воля“. Проектните задачи, обикновено завършващи с презентация, ангажират студентите в структуриране на форми на устно изразяване и използване на визуални материали.

Чрез критериите за оценяване на компютърно опосредствани задачи статията показва, че предложените дейности притежават висок потенциал за езиково развитие: те са автентични, насочени към значението, а не към лексико-граматичните структури, съобразени с нивото на учащите, развиват автономност и подпомагат интегрирането им в реални дискурсни общности. Особено ценен е приносът на задачите за изграждане на увереност в устната комуникация, умение, което студентите често възприемат като най-предизвикателното.

В заключение се подчертава, че успешното интегриране на технологиите в чуждоезиковото обучение за специални цели не се състои в следване на „модни“ тенденции, а в осъзнато и целенасочено използване на web-базирани инструменти като средство за стимулиране на активното учене, говорните умения и професионалната комуникативна компетентност на студентите.

11. Шамонина, Г. & Костова, Б. (2011). За някои практически аспекти на многоезичието: учебник по чужди езици. *Език, литература, многоезичие*. София: Издателство на нов български университет, с. 233-242. ISBN 978-954-535-619-3

Статията разглежда многоезичието като ключов елемент на съвременното чуждоезиково обучение, подчертавайки неговите културни, социални и педагогически измерения. На основата на европейските политики за насърчаване на езиковото разнообразие се разграничава многоезичност (multilingualism) като съвместно съществуване на езици в обществото от многоезичие (plurilingualism) като индивидуална комуникативна компетентност, изградена чрез взаимодействието на всички познати езици.

Формулират се основни изследователски въпроси, свързани с дидактиката на многоезичието: как да се интегрира изучаването на чужд език в многоезичен контекст; какви стратегии подпомагат многоезиковото усвояване; каква е ролята на трансфера между езиците; и кои фактори улесняват едновременното изучаване на два или повече чужди езика. Анализът се опира на теории за билингвизма, металингвистичното съзнание, междуезиковия и дидактическият трансфер, както и на идеи за динамичния характер на индивидуалната езикова система.

Като практически принос статията представя двуезичния учебник *Давайте говорить по-русски. Международные организации / Let's Speak English. International Organizations*, предназначен за студенти по политически науки и международни отношения, които паралелно изучават руски и английски език на ниво B2. Учебникът е структуриран тематично около международни организации и включва автентични текстове, интерактивни задачи, веб-базирани дейности, паралелни граматични и лексикални структури и упражнения, насочени към рецептивни, продуктивни, интерактивни и академични умения. Проследява се как двуезичната структура стимулира междуезиков трансфер, изграждане на стратегически умения, повишена металингвистична осъзнатост и развитие на многоезикова компетентност.

Анализът демонстрира, че паралелното изучаване на два чужди езика е не само възможно, но и полезно, когато са налице подходящи учебни материали, нагласи и методически подготвени преподаватели. Този подход води до ускорено усвояване на езикови знания, повишена гъвкавост, устойчиво запаметяване, подобрена креативност и положителна мотивация. В заключение се аргументира, че многоезичният учебник е ефективен инструмент за обучение, който подпомага развитието на индивидуалната многоезикова компетентност и отговаря на потребностите на съвременното европейско образователно пространство.

12. Kostova-Stamboliyska, B. (2010). Language learning for European citizenship: between present crisis and inherent potential. „Световната криза и икономическото развитие“. Юбилейна Международна научна конференция. Том 4. Варна: Издателство „Наука и икономика“ Икономически университет – Варна, с. 184–194. ISBN 978-954-21-0489-6

Статията разглежда връзката между изучаването на чужди езици и формирането на европейско гражданство в контекста на икономическата криза и динамично променящата се европейска среда. Акцентът пада върху разбирането, че ефективната комуникация и преодоляването на езиковите бариери са ключови за професионалната мобилност, икономическия успех и социалната интеграция.

В теоретичен план статията представя две взаимодопълващи се измерения на европейското гражданство: юридическо, свързано с правата и свободите на гражданите на ЕС, и социално-културно, свързано с изграждането на европейска идентичност, толерантност и участие в демократичните процеси. На основата на концепциите на Съвета на Европа за многоезичие и плурилингвизъм се аргументира, че чуждоезиковото обучение играе важна роля за развитието на гражданска ангажираност, интеркултурна компетентност и социална сплотеност.

Като практически ориентиран принос статията анализира учебника *Давайте говорить по-русски / Let's Speak English. International Organizations*, предназначен за студенти от специалности „Международни отношения“, „Европеистика“ и „Политически науки“. Учебникът предлага паралелно обучение по два чужди езика (английски и руски) на професионална тематика, като включва автентични текстове, уеб-базирани задачи, интерактивни дейности и жанрова и лексикална структура. Показано е как този подход развива академични умения, например четене с разбиране, водене на бележки, обобщаване, структурирано писане и устни презентации. Едновременно с това се стимулира усвояването на знания за европейската интеграция, институциите на ЕС и техните функции.

Изводите от изследването подчертават, че включването на теми с обществена значимост, като европейското гражданство и международните организации, повишава мотивацията на студентите, развива критическото им мислене и подпомага изграждането на осъзната, многопластова идентичност. Така обучението по чужд език за специални цели се превръща в инструмент за преодоляване на т.нар. „демократичен дефицит“, като приближава европейските процеси до гражданите. Поддържа се мнението, че подобни учебни ресурси имат потенциала да обединят езиковото и гражданското образование и да подкрепят развитието на активни, информирани и социално ангажирани европейски граждани.

13. Kostova, B. (2010). How to meet quality assurance standards at university level: the Bulgarian context. *Languages as a Lifeskill: New Perspective on LSP Teaching and Learning, 21-22 May 2010, Bucharest, Roumania*. с. 657–662. ISBN 978-606-505-363-2

Статията разглежда процесите по осигуряване на качество в университетското чуждоезиково обучение през призмата на опита на Департамента за чуждоезиково обучение във Варненския свободен университет. Основен акцент е поставен върху акредитацията от ОПТИМА – Българската асоциация за качествени езикови услуги – и върху ролята ѝ за повишаване на институционалните стандарти, професионалното развитие на преподавателите и подобряването на учебната среда.

Описва се контекстът, в който работи Департаментът, включително необходимостта университетите да отговарят на европейските изисквания за качество, заложи в Лисабонската стратегия и Болонския процес. Представена е двугодишната подготовка за акредитация, включваща мониторинг на преподаването, анализ на учебния процес, формулиране на мисия за качество и стандартизиране на учебните практики в съответствие с Европейската езикова рамка. Важен принос има въвеждането на вътрешни процедури като анкетиране на потребностите и удовлетвореността на студентите, наблюдение на занятия, използване на единна структура за разработване на план на урок и критерии за оценяване, базирани на „can-do“ дескриптори.

Статията подробно представя механизма на акредитационната инспекция, чиито резултати показват значително превъзходство на добрите практики над препоръките. Департаментът получава сертификат и Quality Label на ОПТИМА, което валидира устойчивостта на въведените политики и процеси. След акредитацията основен фокус е поставен върху непрекъснатото самооценяване, което се реализира чрез два ключови инструмента: наблюдение на занятията и рейтинг на преподавателите. Тези механизми осигуряват обективни данни за качеството на преподаването, очертават посоки за професионално развитие и подкрепят интеграцията на институционалното усъвършенстване с индивидуалното професионално израстване на преподавателите.

В заключение се подчертава, че качественото чуждоезиково обучение изисква повече от еднократна акредитация; то предполага култура на непрекъснато подобрене, ценностни нагласи и ясна методическа визия. Акредитацията от ОПТИМА укрепва институционалния имидж, подпомага внедряването на устойчиви стандарти и открива нови професионални възможности, като превръща Департамента в модел за качество в сферата на университетското чуждоезиково обучение.

14. Kostova, B. (2008). Encouraging Learner Autonomy: A Shift from Why and What to How. *Морски научен форум, т. 4, Филологии. Обществознание – том 4*. Варна: ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, с. 69-75. ISSN 1310-9278

Статията представя задълбочен анализ на концепцията за автономност на обучаемите и нейната роля в съвременното чуждоезиково обучение във висшето образование. Изследването проследява историческото развитие на идеята, като извежда основните теоретични дефиниции в рамките на Съвета на Европа и свързва автономността с ключови компетентности на обучаемите като метакогнитивна осъзнатост, рефлексия върху процеса на учене, умения за планиране, самонаблюдение и самостоятелно вземане на решения.

Аргументира се необходимостта от изместване на фокуса от теоретичното обосноваване към методологичното осигуряване на автономността. В статията се представят два ефективни подхода за развиване на автономно учене на университетско равнище: проектно-базираното обучение и Европейското езиково портфолио. Проектната работа се характеризира като средство за стимулиране на креативност и автентична употреба на чуждия език, докато Европейското езиково портфолио подпомага саморефлексията, целеполагането и проследяването на напредъка чрез структурирани задачи в секциите Passport, Biography и Dossier.

Емпиричните наблюдения, основани на преподавателския опит на автора в обучението на студенти по Международни отношения, Европеистика и Политология, демонстрират, че тези методи засилват ангажираността на обучаемите, подкрепят междупредметния трансфер на знания и развиват увереност при употребата на чужд език. Достига се до заключението, че автономността не е вродена способност, а резултат от целенасочени педагогически интервенции, които изискват методическа подготовка, стабилни институционални практики и култура на рефлексия.

Представеното изследване допринася за теоретичното осмисляне и практическото реализиране на автономността в обучението по чужд език за специални цели в българската университетска среда и очертава устойчиви модели за модернизация на чуждоезиковото обучение в съответствие с европейските стандарти.

V. Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове /показател Г9/

15. Kostova, B. (2024). Investigating the interplay of language, text, and social practice: From textlinguistics to Critical Discourse Analysis. *e-Journal VFU – 22*. Варна: ВСУ „Черноризец Храбър”, 709–729. ISSN 1313-7514

Студията предлага задълбочен теоретичен и аналитичен преглед на връзката между текстлингвистиката и критическия анализ на дискурса (КДА), като проследява историческите им основания и общите им концептуални полета. Изследването систематизира основните стандарти на текстуалността и демонстрира тяхната значимост за разбирането на текста като единица на комуникацията.

Втората част на студията представя основните направления в КДА, включително Дискурсно-историческия подход, Диалектико-релационния подход и Социокогнитивния модел. Акцентът е поставен върху разбирането на дискурса като социална практика и върху концептите за идеология, власт и критичност, които очертават изследователската рамка на КДА.

Особен принос на студията е разглеждането на точките на пресичане между текстлингвистиката и КДА. Показано е, че двете направления, макар и да се различават по обект и изследователска перспектива, споделят общ интерес към естествения език, комуникативните събития и социално-културния контекст. Студията демонстрира как текстлингвистичните инструменти подпомагат критическия анализ на дискурса, особено при изследвания на медийния, политическия, юридическия и рекламния дискурс.

В заключение се аргументира, че взаимодействието между текстлингвистиката и КДА предлага продуктивна методологическа рамка за интердисциплинарни изследвания на езика, като разширява аналитичните възможности за изследване на връзката между езиковите структури и социалните практики.

16. Костова, Б. & Шамонна, Г. (2014). Комуникативни стратегии за научна дискусия. *e-Journal VFU – 7*. Варна: ВСУ „Черноризец Храбър”. ISSN 1313-7514

В студията се анализира научната дискусия като жанр на академичната комуникация. Тя е пример за аргументативна и убеждаваща комуникация, в която участниците взаимодействат с цел да изяснят позиции, да достигнат до консенсус и да допринесат за развитието на научното знание. На основата на реториката, теорията на комуникацията и лингвистичната прагматика се изясняват разграниченията между спор, диспут, дебат и дискусия и представят научната дискусия като форма на равнопоставен обмен, основан на обективност, аргументация и толерантност.

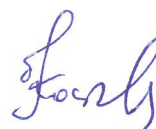
Представена е жанровата структура на научната дискусия, т.е. основните ѝ етапи – откриване, формулиране на въпроси, коментари, управление на взаимодействието и обобщение. Изследването предлага богат набор от езикови модели на български, английски и руски език, които подпомагат ефективното участие в дискусия: фрази за откриване, за даване на думата, за придържане към темата, за задаване на различни видове въпроси и за формулиране на ясни и уместни отговори.

Особено внимание се отделя на аргументацията като основа на убеждаващата комуникация, включително структурата тезис–аргумент–контрааргумент, логическите връзки и опасностите от софистични доводи. Подчертана е и ролята на когнитивните и емоционални фактори, както и мястото на принципа на сътрудничеството на Грайс за регулиране на диалогичното взаимодействие в научния обмен.

В заключение се предлага практически модел за формиране на комуникативни стратегии, който може да бъде използван в обучението по чужд език за академични цели. В студията се съчетават теория и практико-приложни елементи. Изследването допринася за развиването на езиковата култура, аргументативната компетентност и уменията за участие в научна дискусия в многоезична академична среда.

12.12.2025 г.

Подпис:

/д-р Боряна Костова-Стамболийска/